

Тыванын чулу тудугуларында

Ак-Довурактың онза чулу тудуундан

Хоочун тудугжунун бригадасы

Фабрика тудуунун участкасында үш каат бажымын ишти, даштында ажил дээрге илгит-тудуу хайынык. Шон ол администрация-хандырылга комбинандын декабрь 25-те ачылгалга кирир дээр ийн чус ажыг ки ажилдап турар. Оларнын чамалызы бо улуг тудуун дурген-не ачылгалга кирир дээр Кызыл хоорундан болгаш Хову-Ансыдан, Кызыл-Мажалыктан негилезин.

«Коммунал тудуунун» Кызыл-Мажалык участкасында Орман Дамбаевич Хаажын ирейге удурткан комплекслик бригада ноябрь айнын 14-тен эгелеп администрация-хандырылга комбинандын ажилдап эгелезин. Хоочун тудугжунун удурткан бригадасы 20 кишиден тургустунган. Олар ажил-ишке келгез-шалып, балды тутса баянчаар, шевер чазаныр, максат тутса узаныр, печка салыр, дашчы, шутатурга дээр каш чулу тускай мергеиндик, шынап-ла мыбас чүвези чок алдын холдарлыг улус. Олар бо комбинатта эртен даш бажындан эгелезин, орай дун дүшүмөгө чедир ажилдап — экини хаалгалары кылып, соңгалар чаактары элтеп, шала мылып, печкалар салып турарлар. Бригаданын кеңи-гүннери анык кыстар Димежик биле Алдын-кыс райо-нда шырар деген шутатуржулар. Бригаданын ки-шилери Кызыл-Мажалыкка тудуг кылып тура, эң-не

хой түнүг ажил төлөвирин ажилдап ап турганнар. Амгы үде оларнын кылып турар ажилынын төлөвири эвезин болза-да, олар ажаа ийелесейн, бо улуг тудуун айткан хауаазында доочуру дээр, боттарынын могаар-шыларын беэи утупкан ажилдап турарлар. Орман Дамбаевич Хаажынтын хары ам 60 чедир турар. Ол кончуг аныздан тура-ла баянчаар, чазаны илгезин. Оң тудууштан тудуглары, чазанып илгезин ажилдары Кызыл хоорайда болгаш Барын-Хем-чикте ховар. Тывага эң баштайгы хой каат даш тудуг-лар болур Советтер бажымын, Кызылдын № 2 школа-зын болгаш өскө-даа чуртталга бажычылары тудурынга бодуну улуг-чаагай улуг-хууун кирип, бригадир-леп -даа, прорабтап-даа ажилдап шаг болган. Оң соон-да ол Кызыл-Мажалыкка чедир келген. Ажаа иелгези шоланын, эмилгенлик, чуртталганын, улуттур бугу-рулг, албан организация чөлөринин тудуглары шуп-тузун-на кылышкан.

— Орман Дамбаевич Кызыл-Мажалык суурда бүгү-ле тудугларыны кылып, кончуг буныгы херекти бугу-рушкен ирей-ле болгай — деп, оң дугайым бригаданын бир кижигуну чугалдады. О. Д. Хаажын ирей «Коммунал тудугун» мур-намчы тудугжуларынын бирээси. Оң шаңнаттырган макталга, хүндөлөл бижикири беэин он ашкан.

Шимээн чок-ла барган

Бистин чуртувустун культура тургузушкунуна, чоңун коммунист кижизиндегиле канчаар-да ажаак оңа чутуга улуг айтырыгы чугалдады көргөн. СЭКП ТК-нын июль пленуму болуп эркенден бээр чартык чедир чедир турар. Пленум өмүлдө бистин чуртувустун идеология фронтунга канчаар-да ажаак чаз, улуг өскер-дишкисинер болуп, партия Тен Ко-митетинин июль пленумунун док-таа-шантинин күрөсүндө дээр ажил хайынык, чаз-чаа чедирши-кинер чедир алдынып турар.

Культура-чырымышкын албан черлери база-ла боттарынын ажи-лым июль пленумунун шиптинерге үндөйлөп, чазы-биле эде турту-зуп, чыкка хой культура албан чер-лери чоңун культуруту даштаныл-газынын эсугуд ода болу берген. Идеологтук ажилга чаз улуг чедирши-кинер дээр ажил хайынык турда. Ак-Довурак суурда ийн клуб боттарынын ажилы мынчага дээр чазы-биле эде туртузуп албаан. Бүгү-өнкөдө оңа чутуга улуг тудуун тургузат турар муң-мун кижилерин культуруту даштанылгазынын эсугуд ода болуп шыдабайн турар. «Тудуг» дээр клуб чопта чутуга кино көргүзүп, кино-хааа таңды келгезери эртеринери-биле кызы-гааратынгаш, культура-массалык ажилдарынын ийни-бүрү, соңун хевирлерин шут кылайын турар. Хары-даа ноябрь 22-ден эгелезин, декабрь 5-ке чедир ажаа кино беэин шут үй-лери, хаажыг турган. Клубта чутуга 244 олуг бар болганда Ак-Довурак суурда чурттал турар он дөрт мун кире кижилер чаз кино келгези, ону шуптузуп көрүп шыда-байн бар.

Во чайга дээр-ле ажаа бот-тынып-гыр уран чутудун бөлүмнери док-таамал ажилдап, чопта солук көп-көрттери, шиплери көргүзүп кел-ген болгай. Бот-тыныгыр уран

чутудун республика көрүдөйлөгө беэи ак-довуракчылар бирги черин алган. Республика көрүдөйлөгө чедир димиреп-димиреп, ол көрүдөй-гө бирги черин алган, бот-тынып-гыр уран чутудун бөлүмнери шим-ээн чок-ла барган. Уран чуту удур-тукчуу Л. Шапошников бөлүмнери-нин ажилын катап дүргөзгөчө сагыш салбайн «баан ойнап бээр ки-жи чок-тур» — деп сыдап алган, ажаа олтурган берген. Клуб эргелекчи-зи В. Нелюбова балнест чогуна чы-галдаанаш, культура-массалык ажилдарын чорударынын дугайында амгыга дээр кемчег албайн турар. Бот-тыныгыр уран чутуга таланты-лыг аныктар Ак-Довурак суурда дыкка хой. Оларын уран чуту бөлү-мненин ажилыкче хаара тудуп, культура-массалык ажил чоруда-рына даяныр күш кылып алмыр чутуга клуб эргелекчизи Нелюбова болгаш уран чуту удуртукчуу Ша-пошниковадан хамаарып турар.

Ак-Довурак суурун аныктары боттарынын хостуг шаптарын ча-гаарыгыч кылдыр эрттирип турар-лар. Орук тудуг эргелекчине хамаар-жып турар клуб чутуга байлалды хүнеринде ахыттылар апарган. Чон ортузунга идеологтук ажилды чор-ударынын даяныр чери болур клуб ажилы шак мындыг багай болуп, улуг тудугун кижилери боттары-нын хостуг шаптарын чагаарыгыч-чы-биле эртерин турда, мында парток (секретары эш Коганков), тудугун профсоюз комитетин (лар-ганы эш Тунищын), комсомол коми-тетин (секретары эш Сергеев) багай кемчег ап турар. «Тыва даг-дугу тудуг» эргелекчини начальниги эш Подиков тудугжуларын культуруту негелдизиче база-ла кичээлгей саб-баан. Клубтун септелгези бо чылын кылбаан. Он иштинге кире бээрге хандарын болгаш дөвөйрүн док-таа-лоозун шыккан, иштик болгаш даштык каасталга шимелдиз дыкка

багай. Бөрүкчүлөр залынык шалазы алгайып, үндүрүк-кирип апарган, чамдык шалалар харын-даа ойду-к ол дүжөр хире апарган. «Клубка таңындап тура, шалазын үндүрүк черинге тепеш, көп дүжөр чазы-мыс» — деп чамдык аныктарынын чугалдажып турарын бо-ла дынан болур. Уш чыл бурунгаар-ла ол клуб-тун артык чарыныга улаштыр хой кижиз олуттуг, дегем экраннын кино-театры болгаш канчаар-да ажаак улуг спорт залын тудуу эгелезин. Олардын ханзын болгаш дөвөйрүн туйбу-биле тудуп тургускаш, кы-шанын шала кыгаш, ара каапкан, бо хүнерге чедир оларга хол дег-бөн. Тудуг эргелекчини удурткучу-лары, парток, профсоюз, комсо-мол комитеттери спорт залынык, дегем экраннын кинотеатры ар-кан ажилдарын кылырыкче сагыш салган болза, ак-довуракчылар кай-гамчык-ла эки белкети алмырлар ийн. Ак-Довуракта муң-мун анык тудугжулар бар болгай. Оларнын күжүн спорт залынын болгаш кино-театр тудугун артка ажилдарын-га ажилдап, шефствоскисинери чү-ге организастап болбас деп. Культу-ра албан черлеринин тудугларыне улуг кичээлгеи салырын СЭКП ТК-нын июль пленумуна илекче-дизге эш Ильичев ошалап айтып чу-галдаан болгай.

Ак-Довуракта тудугжулар клубун чоңун культуруту даштанылгазы-нын төвү болдуруу, он ажилын партия ТК-нын июль пленумунун шиптинерге үндөйлөгө чедир тудуг-жулар дээр доп-доруан кемчег алмыр негеттинин турар.

Т. КЫЗЫЛ-ООЛ,
«Шынык» тускай корреспонденти.

Делгем орукче базымнар

ШКОЛАЧЫ, студент чылдар, дүвөрчөг, девденчиг шыгал-галдалар эрте бергени барык бил-диртейн барган. Мурунда бо би-чижек ак бажында школа турда. Викторну башкы бир-ле дугаар партага олуртуп, ном, дептерин берген болгаш «А» деп үжүктү, баштай алдып, номчуту, бижири кылдыр өөредип каан-на болгай. Мында бүгү-ле чүве ажаа эрчим, чок. Ол билди келгези-ле Хайы-раканнын кайын тура илден көстүп турар шоткагар ак сүрүлери, Улуг-Халынц Улуг-Хемге чуту-нуп чыдар биек чалымнары-да, Калбак-Халынц чай, кыш чокка ногаан чыдар аргазы-даа мыкшан мындыг турганнар.

Викторну маңа чок турганы-нын сөөлүгү каш чылдарында бол-ган өскерилгелерин санап четпес. Ол бодунун черинде чоктагы оол чорааны дег эвес, институт доос-кан башкы болуп, чазкаан эвес эшити — салым-чазанын калды, бүгү чуртталганында калы ажил-даар, чурттаар деп балы сөзүн солукшаны, боду мыкшан бөдүн, база студент турган, калы доос-каны кыс — Оюн Ак-кыс-биле ка-ды келген.

Чоктаа чаз-ла бо черге улут кара харанын аразында киле өгөр түргөйлөндүр боттары беэин чаптыган мыкшан, чүгө ийрактан ажы бурдулар. Турени, көшкүн чораан оң ажа-иши, төр-лек чоңу ам сууржун амдыраар-ге шилчип, делгем, чырык сай-гылаанын бажычыларда чурттал, делгем кудумчуларды, салгы, эмилгө болгаш өскө-даа албан черлерин сууртуу болган. Вик-торну маңа өөренип турган ре-зюнде дег эртен эрт, сөөк киле өңдөн ийракта бичин школаже өөренип дээр чорур эвес, чыгыг бажычыларында келгезинде дел-гем школазыне урутар көп өр-енип апарган. Кижилер бот-тары база-ла өскерилген: кижиз бурзу бичин үүрмек хуу ажил-азыны дээр эвес, иштиник, кол-хозуун ажилы дээр, бир деминг ажилдап, чурттал турар. Ку-рундел колхозка хой магалыг техниканы берген. Ол техниканы башкарынга колхозтук бодунун ооладары база өөредип берген. Ам олар нарын машиналарын ээле-ри болган.

СЕН-ДАА, МЕН-ДАА каш чыл-дар мурунда турганымыс мыкшан, студенттер эвес-ле бол-гай бис. Школага урутарыны ком-мунист буга өөредип, кижизин башкы болганда бистин-даа, өскерилген-даа дөрт хүндөйлөгө-дүр. Бистер, коммунист чутуга оң-биле кызыгарлаанып олурар болузууса тааржыр бе? — деп Виктор Ондарович Ваву-Сюрюк кадыгына чугалдаан.

— Адырам, сен чүвү дуга-йын, кымдан айтыра берди, Вик-тор? — деп, Ак-Кыс Ашак-оолова удур айтырган.

— Бодун өрөм, — деп, ол ка-дыгына чокшунал келгеш, сал-тып алган планын бугурусу-ө-лөндөн иштинге чуталгай берген, — бис амдырал экинин сү-дөр дээр кайнаар-даа барбас, мээр төртүгүн чериге маңа ажилдаар деп чугалдашканымыс

бугулар ажилдап-даа турар-ла-ды бис. А урутарыны коммуни-ст буга кижизин дээр школа-га чеже-даа улуг күш үндүрүп тургусту, улуг кижилерин чам-дыктарынын культуразынын, би-линчиг чазымы, аажы-чанынын четпестери ажаа кайы хире сал-дарыг болуп турар-дыр, чө? Дун Бопуйну нези канчалды? «Эруун өөрөм, өөрөмө-е-даа дөмөй-ле амдырал бээр» — деп, школадан уруун алгаш баргай. Чок, мынчаар туруп болбас. Олар-нын база өөредип херек. Ак-кыс!

— Сөзү саналык болза шко-лага урутарынын ажа-иелерин ба-за өскөп алгаш, өөредип апар-гылаанымыс чү? Инчарга кол-хозка кым ажилдары? — деп, Ак-кыс ойнай, сылдай удур ай-тырган.

— Школага эвес-даа болза шыдамы өөредип. Ажилдап тур-гаш өөренип апар. Бистер база школага урутарынын эрттирген, оларын өөредил.

Виктор Ондарович биле Ак-кыс Ашак-ооловнын аразында ба-жынында бир келгез болган ил-диг чута таварылга эвес болган. Иштинде көжүдөйлөгөн чамдык кижилерин жоудан каап, иштин-чиги сагыла-чуртуну үрээр, арага-ларыга хандыгар, күрүне-ни, хой-иштинин өңүтүн төт-чөгөдөр, иштинге ажыгы ажил-даар оспаксыраар, хуузунда өңчү-түн үрдүндүрчеге чүткүрү, би-лин бедилерин күзөөс чорут, оларын сеткилин хөлдөйп тур-ган. Колхозтук ажилы бурунгаар хажуу-даа турга, колхозчу мас-саларын бичин кошкак болза, ол бурунгаар көжүдөйлөгө шаптык-тан турган. Бол оруктан шала азынсап турарлары дүргөн шы-орукка кирип, оларга бодунаары-биле дуалары анык балкы-ларга база бүрүн хамааржыр дээрин медегер билип турган.

Бодуну кады ажилдап турар эш-өрү-биле эвез үр сумелжип келгеш, Виктор Ондарович суурга иштиндеги чөвүлени тургуза-ры-биле партия организастаныга бодуну саналын кийрген. Партия организастаны оң эгелекчи санал-ды доран дөткөн болгаш Жа-нов аттыг колхозтун Ийн-Тал суурунга иштиндеги чөвүлени мынчаар шыдаган. Баштай оң ажилында четпестер, чазыглар-даа тургулаан, оларны ажал-ке-рек кырынга элп ап турганнар. Чамдык кижилер шала чигинин тура-да, чөвүленин удуртукчуу Ваву-Сюрюкту болгаш оң эш-өрү-бүгү кызыгарлаан ажилы-нын база партия, комсомол, хой-ниги организастаныларынын дет-камчезинде ачында чөвүлө бол-дуруу көсүк түндөйдүг ажилдары-биле чоңун идегелип болгаш хүндүткелди чазалп ал шыдаан.

СУУРУНУ чоңун ажилдары-нында чазык-даа айтырыг иштиндегилерин кыргызгеи чокка эртейн турар апарган. Чон боттары-да оң чорудуп ту-руп массалык ажилдарына, идеп-кейлиг кирип, лекция, беседа-ларга, келгези школарга, ажа-тып бөлүмнере массалык-биле ки-рип турар. Партиягы-поли-тиктиг, тайлбыр-массалык ажил-дап ам оларга күзөңгө болуп, кижиз бурзу оң чыдын калбазын орадалжыр апарган.

Интелигенция чөвүлени кол-хоз баштаар чери-биле сумелжип турган, хой-иштинин күжү-биле эки клубту туртуруп алмын че-дип алган болгаш оң иштин, даштын чутайлаар, арылгап аш-таар, лооун, плакаттар, стенди-лер-биле дериш шимээр ажилдары-нын боттандырган. Клубтук ажи-лын чөвүленин келгизин, комсо-молчу Байыр-оол Чогураа чө-вүлени-биле башкарып, оңу чо-нун эсугуд даштанылгазынын, культуразынын төвү болдуруу шыдаан. Клубта «Бистин шолбан-нарымыс» деп эгелиг ийн стенди-де саначы Кыргыс Докпак, меха-низаторлар Малбы-оол, Төмүр-оол, кадарчы Ном-Хуурак болгаш өскерилген-даа ажилынын дур-жулазын көргүсөн. Республика-ны, районун болгаш колхозтук ажил-агыг талзы-биле суурталарын делгереңгей көргүсөн. Клубта башкылар, өмчөлөр бол-гаш колхозчу аныктарын бот-тыныгыр уран чуту бөлүмү док-таамал ажилдап, колхозтук бри-гадаларына, фермаларына бол-гаш чок кызыгы чоңунга кон-церттерлиг аадап барып турар-лар. Салым-чазанын бот-тыныг-күрү артистер районун тура чүтү көрүдөйлөгөн дөрт удаа бирги, ийги черлерин ээлеп, спорт та-лазы-биле 2 дипломынын алганы ийн-талчыларынын бот-идекейги чорун херечилеп турар. Култу-ра албан черлеринин районта бол-ган көрүдөйлөгө мында клуб чок-та чаа бирги черин алган.

Чүгө өөредип болгаш суурга-ры-биле кызыгарлаатынын бол-бас дээрин ажилдап бадатап турар болганда, чамын кижилер-ин сагыла-чуртунга хой-иштинин күжү-биле кижизиндеги чуту-лазын чөвүлө база чугалдаан, Виктор Ондарович болу баштаан, эш-хуузууну сугуруу, удуучу дружинанын ажилында идеп-кей-лиг кирип турганнар. Амыктык мурунда багай үтүгелдериин бодурык талзы-биле баш бурун-гаар тайлбыр ажилдарын олар чорудуп, оң эртен таварылга-ларын хой-иштинин мурунуга тургузуп турганнар. Чижээ, кол-хозчулар Дорж-оол, Онуе-оол, Чоодак-оол олар аргалалп алгаш, өг-бүлөдөйлөгө төлөк чок үлүгдөй-лөр кылып туруп бээрге, эш-хуу-зуну сугуна көргөн. Эш-өрү-дүн чөптү шиптикте, үнелгип че-мелери оларга кайы хире дөптүг ажаа чедиргенин барымылаан — ам олар эртингеш, колхозта идеп-кейлиг ажилдап турары болур. Мурунда өг-бүлөзин үрөөрчеге чедип турган Чоодак-оол Ондар-биле Бидинова ашак, кадай ам эки найырадыг чурттал, колхоз-та багай эвес ажилдап турараар.

РЕСПУБЛИКАНЫН эң эки пропандистинин бирөөсү болуп, Москвага эскеруучуа чора-лап көрүп, билип алган чутуга-ды эш Ваву-Сюрюк чутуга эш-өрү-бүгүне соңуруга, даштын берген эвес, оң хой кезин боду-нун хой-иштин ажил-хөзөңгө база ажилдаан, Ол мыкшан Ленин-град областын Мельниково суур-

да интелигенция чөвүлени-биле олар үргүчү харылажып, ажил-ды арга-дуржулазын солчун ту-рарлар.

Во чөвүлө бодуну туруп ту-рарынын үзөңгө культура ажи-дыралдын талзы-биле элден ажилдарын кылган. Иччалза-даа олар чедиршикинерге доктаавас дээрин билдирип. Чөвүленин ке-жигүнери 1963 чылдын июнь 26-да унген «Правда» солунда СЭКП-нин Воронеж көдө обкомун секретары С. Митрашкинни чулун бодуну удуртукчуларын саналы бугулар чугалдажып көргөн. Ол чутуге Воронеж областын «Найырал» колхозунда бугу-нитинин өөредиге комбинандын ажил-чорудулазын, оң чедиршикинерин чугаллап турар. Өөредилгенин бо чаа хевирин ажилдап турган, колхозчуларга чокку чылдарда көдө ажил-агынын кол айтырыларынын талзы-биле билгелерин бээр со-рулуны илде салган. Ийн-талчы-лар ол дуржулазын боттарына шиптедиле алмын шиптирлөө болгаш бо талзы-биле чамдык ажилдарын чорудуп эгелезин.

Чуртун өскө-даа буудунары-нда чорутуруп турары мыкшан, коммунист бугу-биле ажилдап, чурттарына база чедип алды деп соруга салдыган. Баштай ол бе-дик ат дээр демиселди чөвүлө-дү кол штымы — школа коллек-тивинде эгелей берген. Ол шко-лага чазык катап кирген кижиле чогулгалыг корум-чуртуну, арыг-силгип байлаан, бедек са-гыла-чуртуну доран-на эскерип каар. Өөредилге-кижизиндегиле ажилдап талзы-биле ол школа районта эң дээр деп саналыг ту-рары мынчанга таварылга эвес.

Интелигенция чөвүленин ке-жигүнери Кыргыс, Оюн, Куске, Байыр-оол, Олту болгаш өскө-даа активчилерин сууртуну өскө-даа боттары-биле аадап турарлар. Олар чутуга суурга лекция, бесе-да кылып турар эвес, ырак олар-ларда малчынарга барып, солун бодушкуну-биле оларын бөзүп турарлар. Сөөлү айларда өр-түн алам-бүрү темаларга 30 аймак лекцияларын интелигентилер номчашанар.

БЫЖЫГ тура-соруктуг, чо-нунга төлөңгөй бараан бол-ган бо интелигентилер боттары-нын ажил-херектерин эки кылып билдире оң хой-иштиния-биле эки дүштүрүн турараар. Оларын кижиз бурзу өг-бүлөдөй, хуузунда амдыралдыг. Иччалза-даа чонга бараан бодурунга ол бичин-даа моондак болбайн, ха-рын өскө эш-өрөгө үлөгөр болуп, чүтүктүдү чорукче сорук кирип турар. Район Советинин депутаты Виктор Ондарович, парток ке-жигүну Ак-кыс Ашак-оолова олардын өг-бүлөзін эсугуд-ла найырадыг, ажил-ишчи өг-буле.

Районда баштайгы интелиген-ция чөвүленин, оң үндөйлөгө-члериин болгаш удуртукчу-ларынын чагай ажил-хөзөңгө-дөй дугайын допчу чугаллап тур-гаш, моон солгаар ам-даа улуг чедиршикинер бодуну оларга канчал күзөөс бооп!

В. БЫШТАН-ООЛ,
Улуг-Хем район.

Эш Гордеевтен айтырыг

«Тыва даг-дугу» комбинатын ту-дунга ажилдаары-биле комсомолчу путевка бугулар бистер 10 комсомол-чулар Улуг-Хем районун Эшлин-Хем суурдан 2 ажил недела мурун-да келген бис. Бистин аравыстан 4 кижиз дузалар бугурулгелер комби-наднын эш Спосибин удурткан бе-тон пегинге көзү ажилдай берген бис. Дехтин аны-бүрү ажилдарында кышып ажилдап турар бис.

Мынды-даа болза бистин таары-чалыг эки ажилдарымыска чамдык бергелер таваржып турар апарган. Чуд дие, бээр чорур мурунуга «Шынык», «Тувинская правда» солун-нарда бичин кааны болза, улуг ту-дугга чаз келген кижилерин чурт-таарынга, ажилдарынга болгаш өр-ениринге бүгү-ле байдаларын таарыштыр тургускаш, харын-даа чаз келгезинге, чижээ, шеригден хала-жып келгезинге дузаламчы кылдыр 60-60 рубльдин, өскө аныктарга 30-30 рубльдин бээр, оон ийди ажилдап кедер тускай хептерин база бээр дөң болган. Иччангаш бис бээр чо-руурувуста боттарымыстын күсүкү идик, хевивестен өскө хеп албайн келген бис. Солунарга чарлап дык-натканы мыкшан, таарычалыг бай-далдар херек кырында мында чок болду. Бис келгезинге каала-даа чы-дыг турган. Ам күсүк хевивесте-биле кышып уткуп алган, ажилдап тур бис.

Бис-биле кады келген, улуг туду-гун өскө объектилеринде ажилдай берген өөрүбүс шуптузу теп-биле бүрүн хандырттыганнар. Иччаларга бистин ажилдап турарымыс дузалар бугурулгелер комбинандын бетон пегини мастери эш Спосибинден болган ылангы ол комбинатын на-чалыгын эш Гордеевтен ол дугайында негелде кылдырывыска, дынчаан, дынчаанын-даа билдирмес, дөрт хары-мыс бербиин турарлар.

Чурттал турар бажымынча ра-дио чок. Солун, сеткүүд деп чүвезин

баранын-даа көзүлөс. Библиотекада төп солунлардан өскө «Тыванын аныктары», «Ленинчи орк» солун-нар база чок. Оон ийди бажымын-ча чок кылар таарычалыг кунья база чок. Илчылг байдалыг чурттал, ажилдап турарлар, тудугда чүгө бис-тер эвес бис. Бистин бо негелдизини канчал хандырып бээр силер, эш Гордеев?

М. КЫРГЫС,
Н. АДЫГ-ТУЛУШ,
бетон пегинин ажилчылары.

Тудугжуларга

Шин чогаалчымы, артист В. Кок-оолдуг «Самбажык» деп шипин рес-публиканын Барын-Хемчик, Чоон-Хемчик райондарынын ажилчы чо-нарны улуг соңуурга-биле көрүп ту-рарлар. Көрүчү бурзу-ле шипин улуг соңуурга-биле көргөнни чугал-лап, шипин авторунга болгаш мында ойнап турар артистерге боттарынын өөрүп четтиринишкенин мерелди тур-рарлар.

Эртен даштаныр хүнде республи-канын хөжүм-шын театрынын артис-тери тоогуну тоотуп турар шипи «Самбажык» Ак-Довурак суурга көргүсөк. Бүгү-аяккале оңа чуту-ла улуг тудугу тудуп турар кыян-лар ону кайгамчык улуг соңуурга-биле көргөнөр. Ак-Довурак суурунд кузуу чүгө 244 олуттуг болганда мында хой кижилер шипин көрүп күш четтикпейн барган.

— Кааза-лаа баарга, чон шипин амка-ла соңуурган, улуг үндөйлөгө бээр боор чүве-дир. Чон бо шипин каш-лаа катап көрүп күзеп турар-лар. Чагыс көрүзүг-биле чоңунд со-нуургалын хандыры берге-дир. Бистиг артистер канчаар-да ажаак улуг күженишкени-биле ажилдап тур-ар. Ам канчаар, чон шипин соңуур-гар турар болганда, хүнде бир черге 2, 3 чедир ойнап турар-дыр бис — деп, артистерин удуртукчуу, РСФСР-нин аалдары артизи Н. Кысмыбай чугалдады.

Дуржулазыг бригадир Александра Попованың удуртканы мааларар-штукатуржулар бригадасы тудуг болганда күш-ажылдык бедек бугуру-чүлүгү болгаш ажилдык бедек шымын көрүзүп турар.
ЧУРУКТА: «Кызыл тудуг» эргелекчиги мааларар-штукатуржулар бри-гаданын бригадир А. М. Попова.
Фото В. ЛУТКОВТУ.

ДЕПУТАТТАР СОҢГУКЧУЛАРДА

Кызылдын урутар хүндөй турар № 5 школазынын делгем залыга айтырыгыр дөдүр олурганнар. Хоорай Советинин депутаттары-биле ол ужуражыга туралын агиткучтук эргелекчиз эш Порватов ажиткан. Соңугуларга өтөт бээр-биле хоорайнын сак кидинин эргелекчи ош Ю. Успенский өсө алган. Хоорайнын улутур бугурулгези он айларын оонадазын 105 хуу кү-сеткенин, ол мыкшан бо чылын 300 өг-бүлө чаа квартираларын алганын амы 13 муң дөрбөлчүн метр чурт-талга бажычылар ажилдап кыри-генин оратор ошалап чугалдаан. Эш Успенский бодуну депутат ажил-чорудулазын соңугуларга илекче-вишана, хоорай Советинин куусе-муну чынында оң удуртуп турары администрациятын комиссиятын ажи-

лын допчулап чугалдаан. Уш коми-сия бодуну хурамынга чутуга ай-тырыгырны чугалдажып турар. Ха-маатыларынын паспорт документле-рин шын үндүр, кижиз бажычыне, хой-иштинин корум-чуртуну са-гызынга хамаарышкан база өскө-даа айтырыгырны комиссия шип-тирлеп, активке даянып алгаш ажилдап турар.

Каа-Хем суурда депутаттар бөлү-нү удуртукчу

